GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2016 m. gegužės 26 d.*

Byla C-294/15

Edyta Mikołajczyk
prieš
Marie Louise Czarnecka,
Stefan Czarnecki

(Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varšuvos apeliacinis teismas, Lenkija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas bei vykdymas — Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 — 1 straipsnio 1 dalies a punktas — Materialinė taikymo sritis — Trečiojo asmens prašymas pripažinti santuoką negaliojančia, pateiktas mirus vienam iš sutuoktinių — 3 straipsnio 1 dalis — Prašymą pateikusio asmens gyvenamosios vietos teismų jurisdikcija nagrinėti šį prašymą“

I – **Įžanga**

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000** (toliau – Reglamentas Nr. 2201/2003), 1 straipsnio 1 dalies a punkto ir 3 dalies bei 3 straipsnio išaiškinimo.

2. Visų pirma minėtas prašymas susijęs su minėto reglamento taikymu ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kuriuos trečiasis asmuo pareiškia po vieno iš sutuoktinių mirties.

II – **Teisinis pagrindas**

3. Reglamento Nr. 2201/2003 8 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „kalbant apie teismo sprendimus dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia, šis reglamentas turėtų būti taikomas tik santuokos ryšių nutraukimui ir neturėtų liesti tokių klausimų, kaip santuokos nutraukimo pagrindai, santuokos turtinės pasekmės, ar kitų papildomų priemonių“.

* Originalo kalba: prancūzų.

** OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243. Šioje išvadoje remsiuosi Reglamento Nr. 2201/2003 redakcija su pakeitimais, padarytais 2004 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2116/2004 (OL L 367, 2004, p. 1).

4. Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritis apibūdinta jo 1 straipsnio 1 ir 3 dalyse:

„1. Šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su:

a) <...> santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimu negaliojančia;

<…>

3. Šis reglamentas netaikomas:

a) tėvystės (motinystės) nustatymui ar nuginčijimui;

b) sprendimams dėl įvaikinimo, pasirengimo įvaikinti priemonėms, įvaikinimo panaikinimui ar atšaukimui;

c) vardo ir pavardės vaikui suteikimui;

d) nepilnamečio emancipavimui;

e) išlaikymo pareigoms;

f) turto patikėjimo sutartims ar paveldėjimui;

g) priemonėms, kurių imamasi dėl vaikų padarytų baudžiamosios teisės pažeidimų.“

5. Reglamento 3 straipsnyje „Bendroji jurisdikcija“ nurodyta:

„1. Bylose, susijusiose su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimu negaliojančia, jurisdikciją turi teismai, esantys toje valstybėje narėje:

a) kurios teritorijoje:

— yra sutuoktinių nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta, arba

— buvo sutuoktinių paskiausia nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta, jeigu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, arba

— yra atsakovo nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta, arba

— yra vieno iš sutuoktinių nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta, jeigu buvo paduotas bendras pareiškimas, arba

— yra pareiškėjo nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip metus iki pareiškimo padavimo, arba

— yra pareiškėjo nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip šešis mėnesius iki pareiškimo padavimo ir yra atitinkamos valstybės narės pilietis arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, jeigu joje yra pareiškėjo nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta;

b) kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, kurioje yra abiejų sutuoktinių nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta.

2. Šiame reglamente „nuolatinė [įprasta] gyvenamoji vieta“ turi tokią pat reikšmę kaip Jungtinės Karalystės ir Airijos teisinėse sistemose.“

III – **Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas**

6. Šios bylos faktinės aplinkybės yra neįprastos ir susiklostė prieš keletą dešimtmečių.

7. 2012 m. lapkričio 20 d. Edyta Mikołajczyk *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) pateikė ieškinį dėl Stefan Czarnecki ir Marie Louise Czarnecka (mergautinė pavardė Cuenin) santuokos, sudarytos 1956 m. liepos 4 d. Paryžiaus (Prancūzija) 16-ojo rajono merijos Civilinės metrikacijos skyriaus vadovo akivaizdoje, pripažinimo negaliojančia. Ji nurodė, kad yra Stefan Czarnecki pirmosios sutuoktinės Zdzisława Czarnecka, mirusios 1999 m. birželio 15 d., paveldėtoja pagal testamentą.

8. Kaip teigia Mikołajczyk, Czarnecki ir Zdzisława Czarnecka santuoka, sudaryta 1937 m. liepos 13 d. Poznanės miesto (Lenkija) civilinės metrikacijos skyriaus vadovo akivaizdoje, niekada nebuvo nutraukta, todėl vėliau Czarnecki ir Marie Louise Czarnecka sudaryta santuoka yra dviguba santuoka.

9. Šis ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pareikštas Czarnecki ir Marie Louise Czarnecka. Kadangi Stefan Czarnecki mirė 1971 m. kovo 3 d., jam atstovauti šioje byloje buvo paskirtas kuratorius, kuris šioje byloje palaikė Marie Louise Czarnecka poziciją.

10. Marie Louise Czarnecka pateikė prieštaravimą, grindžiamą *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) jurisdikcijos neturėjimu, ir prašė ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinti nepriimtinu. Kalbant apie bylos esmę, ji prašė atmesti visą ieškinį kaip nepagrįstą.

11. 2013 m. rugsėjo 9 d. nutartimi *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) atmetė šį jurisdikcijos neturėjimu grindžiamą prieštaravimą; nė viena šalis šios nutarties neapskundė.

12. 2014 m. vasario 13 d. sprendimu minėtas teismas, konstatavęs, kad Czarnecki ir Zdzisława Czarnecka santuoka buvo nutraukta 1940 m. gegužės 29 d. Lenkijos teismams priėmus sprendimą dėl ištuokos, pripažino ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia nepagrįstu.

13. Mikołajczyk apskundė tokį sprendimą *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas, Lenkija).

14. Nagrinėdamas jos apeliacinį skundą minėtas teismas suabejojo Lenkijos teismų tarptautine jurisdikcija nagrinėti pagrindinę bylą remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 1 ir 3 straipsniais. Todėl *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar bylos dėl santuokos pripažinimo negaliojančia po vieno iš sutuoktinių mirties patenka į [Reglamento Nr. 2201/2003] taikymo sritį?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar į [Reglamento Nr. 2201/2003] taikymo sritį patenka bylos dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kurias iškėlė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių?

3. Jeigu atsakymas į antrąjį klausimą būtų teigiamas, ar bylose dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kurias iškėlė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių, teismo jurisdikcija gali būti grindžiama pagrindais, nurodytais [Reglamento Nr. 2201/2003] 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukose?“

IV – **Procesas Teisingumo Teisme**

15. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui pateiktas 2015 m. birželio 17 d.

16. Rašytines pastabas pateikė Lenkijos, Italijos vyriausybės ir Europos Komisija. Nei pagrindinės bylos šalys, nei įstojusios į bylą Teisingumo Teisme šalys nepraše surengti posėdžio. Teisingumo Teismas nusprendė, kad turi pakankamai informacijos sprendimui priimti nerengdamas posėdžio.

V – **Analizė**

A – *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

17. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar Reglamentas Nr. 2201/2003 taikomas ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, pareikštiems po vieno iš sutuoktinių mirties.

18. Iš pirmo žvilgsnio, kadangi prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas iš esmės pakartoja *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) konstatuotas faktines aplinkybes, taip pat tai, kad Czarnecki ir Zdzisława Czarnecka santuoka buvo nutraukta 1940 m. paskelbus ištuoką***, man atrodo, kad ieškinys, dėl kurio pateiktas šis prejudicinis klausimas, tikriausiai neturi pagrindo.

19. Tačiau šis klausimas, susijęs su bylos esme, gali būti nagrinėjamas tik išanalizavus klausimą dėl Lenkijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti pagrindinę bylą buvimo. Šis klausimas būtent ir yra šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas.

20. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tai, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punktą šis reglamentas taikomas civilinėms byloms, susijusioms su santuokos panaikinimu, savaime nėra lemiama.

21. Jis primena, kad šiuo reglamentu buvo panaikintas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1347/2000 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo ir vykdymo****. Pastarasis reglamentas buvo grindžiamas „pagal Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsnį sudaryta Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka, pripažinimo ir vykdymo“*****.

22. Nors šioje byloje nagrinėjamos nuostatos yra iš esmės panašios į minėtos konvencijos, į kurios taikymo sritį įeina visų kategorijų ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, nuostatas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo profesorės Borrás parengto aiškinamojo pranešimo, kurį Taryba patvirtino 1998 m. gegužės 28 d. ir kuris susijęs su minėta konvencija******, 27 punktą, pagal kurį „siekiant nustatyti jurisdikcijos santuokos byloje kriterijus, nereikia atsižvelgti į atvejus, kai santuokos galiojimą reikia tikrinti pagal prašymą pripažinti ją negaliojančia, jeigu vienas iš sutuoktinių arba abu sutuoktiniai yra mirę, nes šis klausimas nepatenka į konvencijos taikymo sritį. Šie atvejai daugiausia susiję su prejudiciniais klausimais dėl paveldėjimo. Jie reglamentuojami šioje srityje taikomais tarptautiniais dokumentais <...> arba valstybės vidaus teisėje, jeigu joje tokia galimybė numatyta“*******.

*** O tai reiškia, kad antroji Stefan Czarnecki santuoka su Marie Louise Czarnecka (mergautinė pavardė Cuenin), sudaryta 1956 m., nebuvo dviguba.

**** OL L 160, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 209.

***** OL C 221, 1998, p. 1.

****** OL C 221, 1998, p. 27 (toliau – aiškinamasis profesorės Borrás pranešimas).

******* Šiuo metu jurisdikcijos, susijusios su paveldėjimu asmeniui mirus, klausimai reglamentuojami 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo (OL L 201, 2012, p. 107).

23. Kaip nurodo Lenkijos ir Italijos vyriausybės, ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, pateikti po vieno iš sutuoktinių mirties, nepatenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį, nes tokio ieškinio pateikimo metu jame nurodytas santuokinis ryšys jau nebeegzistuoja dėl vieno iš sutuoktinių mirties.

24. Šių vyriausybių teigimu, jeigu santuoka nutrūko, ginčas dėl jos pripažinimo negaliojančia iš esmės susijęs ne su fizinių asmenų civilinės būklės klausimais, o kaip šiuo atveju – su turtinėmis teisėmis paveldėjimo byloje.

25. Siekdamos patvirtinti savo poziciją, Lenkijos ir Italijos vyriausybės taip pat remiasi minėto profesorės Borrás aiškinamojo pranešimo 27 punktu.

26. Kaip ir Komisija, manau priešingai, t. y. kad Reglamentas Nr. 2201/2003 taikomas visiems ieškiniams dėl santuokos panaikinimo, net jei vienas iš sutuoktinių yra miręs, nepaisant to, kad šis ieškinys, kaip pagrindinėje byloje, susijęs su ginču dėl paveldėjimo.

27. Priešingai Italijos vyriausybės teiginiams, tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia yra susijęs su santuoka, jau nutrūkusia dėl vieno iš sutuoktinių mirties, nereiškia, kad šis ieškinys nepatenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį. Iš tiesų, nors dėl mirties santuoka nutrūksta *ex nunc*, ieškiniu dėl jos pripažinimo negaliojančia siekiama jos negaliojimo *ex tunc*. Taigi interesas panaikinti santuoką gali atsirasti net ir po to, kai ji nutrūksta dėl vieno iš sutuoktinių mirties.

28. Be to, kaip pažymi Komisija, Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotė niekaip neleidžia abejoti šio reglamento taikytinumu tokiam ieškiniui dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje. Visiškai vienareikšmiai, nedarant jokių išlygų ir nenustatant jokių papildomų sąlygų, šioje nuostatoje numatyta, kad „šis reglamentas taikomas <...> byloms, susijusioms su <...> santuokos nutraukimu [pripažinimu negaliojančia] <...>“. Be to, ieškinių dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kai vienas iš sutuoktinių yra miręs, nėra tarp bylų, kurios aiškiai nepatenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį pagal šio straipsnio 3 dalį.

29. Dėl argumentų, susijusių su profesorės Borrás aiškinamojo pranešimo 27 punktu, pažymiu, kad konvencija, prie kurios pridėtas šis pranešimas, niekada neįsigaliojo, be to, kaip pabrėžia Komisija, profesorė Borrás nepateikia jokio paaiškinimo šiai išimčiai pagrįsti.

30. Be to, kaip pažymi Komisija, Reglamentu Nr. 2201/2003 Sąjungos piliečiams siekiama suteikti didelį numatomumo ir teisinio aiškumo lygį, kiek tai susiję su jurisdikcija ir tarptautinį pobūdį turinčių teismo sprendimų dėl santuokos pripažinimu bei vykdymu. Taigi, jeigu į jo sritį nebūtų įtraukti ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia mirus vienam iš sutuoktinių, tai prieštarautų šio reglamento sistemai ir tikslams.

31. Galiausiai minėto reglamento 8 konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad, „kalbant apie teismo sprendimus dėl <...> santuokos pripažinimo negaliojančia, šis reglamentas turėtų būti taikomas tik santuokos ryšių nutraukimui ir neturėtų liesti tokių klausimų, kaip santuokos nutraukimo pagrindai, santuokos turtinės pasekmės, ar kitų papildomų priemonių“.

32. Priešingai, nei teigia Lenkijos ir Italijos vyriausybės, ši konstatuojamoji dalis nereiškia, kad Reglamentas Nr. 2201/2003 netaikomas ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, jeigu vienas ar abu sutuoktiniai yra mirę. Atvirkščiai, jame nustatyta, kad šio pobūdžio ieškiniams šis reglamentas taikomas tik dėl santuokos ryšių nutraukimo, o ne dėl turtinių santuokos pasekmių, pavyzdžiui, paveldėjimo, kuris aiškiai nepatenka į šio reglamento taikymo sritį pagal jo 1 straipsnio 3 dalies f punktą.

33. Taigi, nors Reglamentas Nr. 2201/2003 gali suteikti pagrindą teismo jurisdikcijai šiuo atveju priimti sprendimą dėl Czarnecki ir Marie-Louise Czarnecka sudarytos santuokos pripažinimo negaliojančia, jis netaikytinas klausimams, susijusiems su Czarnecki ir jo pirmosios sutuoktinės Zdzisława Czarnecka, kurios paveldėtoja pagal testamentą teigia esanti Mikołajczyk, palikimu.

34. Dėl šių priežasčių siūlau Teisingumo Teismui į pirmąjį klausimą atsakyti taip, kad ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, pareikšti po vieno iš sutuoktinių mirties, patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį.

B – *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

35. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį taip pat patenka ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kuriuos pareiškė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių.

36. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad minėtame profesorės Borrás aiškinamajame pranešime nieko nenurodyta dėl galimos išimties ieškiniams dėl negaliojimo, kuriuos pareiškė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių. Jis taip pat nurodo, kad doktrinoje šiuo klausimu nėra vieningos nuomonės, nes, vienų autorių nuomone, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnį šis reglamentas numanomai netaikomas trečiojo asmens pareikštiems ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, o kitų autorių nuomone, šio reglamento taikymo galimybę reikia pripažinti ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kuriuos pareiškia prokuroras arba trečiasis asmuo, turintis interesą pareikšti ieškinį, išskyrus tai, kad, esant tokiai procedūrinei sistemai, turi būti taikoma tik minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkto pirma, antra, trečia ir ketvirta įtraukos ir 3 straipsnio 1 dalies b punktas.

37. Lenkijos ir Italijos vyriausybės laikosi nuomonės, kad Reglamentas Nr. 2201/2003 netaikomas ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kuriuos pareiškė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių. Siekdama pagrįsti savo teiginį Lenkijos vyriausybė nurodo, kad keli šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardyti jurisdikcijos pagrindai susiję su sutuoktinių bendra arba atskira įprasta gyvenamąja vieta, ir siekia įrodyti, kad tik sutuoktiniai yra numatyti kaip bylos dėl santuokos pripažinimo negaliojančia šalys.

38. Kaip ir Komisija, esu linkęs teisingai aiškinti Reglamento Nr. 2201/2003 1 ir 3 straipsnių formuluotes, pagal kurias reglamento taikymas ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia nepriklauso nuo ieškovo tapatybės.

39. Be to, nors ieškiniai dėl santuokos tikrai yra asmeninio pobūdžio, kartais, kaip pagrindinėje byloje, būna ir taip, kad trečiasis asmuo įgyja interesą pareikšti ieškinį ir nėra jokios priežasties neleisti jam to daryti, nes šis interesas vertinamas remiantis ne Reglamentu Nr. 2201/2003, o taikytinais nacionalinės teisės aktais.

40. Tai, kad kai kuriuose iš Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardytų jurisdikcijos pagrindų nurodyta įprasta sutuoktinių gyvenamoji vieta, neturi reikšmės atsakymui į antrąjį klausimą, nes tai, kad sutuoktinių įprastos gyvenamosios vietos teismas turi tarptautinę jurisdikciją byloje dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, nereiškia, kad trečiasis asmuo negali pareikšti ieškinio šios vietos teisme pagal šio reglamento nuostatas.

41. Dėl šių priežasčių siūlau Teisingumo Teismui į antrąjį klausimą atsakyti taip, kad į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį patenka kito asmens nei vienas iš sutuoktinių pareikšti ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

C – Dėl trečiojo prejudicinio klausimo

42. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar valstybės narės teismo, nagrinėjančio ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kurį pareiškė kitas asmuo nei sutuoktinis, jurisdikcija gali būti grindžiama Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukose nurodytais jurisdikcijos pagrindais.

43. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taikant šias nuostatas Lenkijos teismų jurisdikcija nagrinėti Prancūzijoje sudarytos santuokos galiojimą gali būti nustatyta remiantis vieninteliu pagrindu – kad pareiškėjo, kuris nėra vienas iš sutuoktinių, šiuo atveju – Mikołajczyk, gyvenamoji vieta yra Lenkijoje ir neturi jokio ryšio su sutuoktinių gyvenamąja vieta.

44. Italijos vyriausybės teigimu, Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukose nustatytus kriterijus, kiek jais kaip teismo jurisdikcijos kriterijus nustatoma pareiškėjo įprasta gyvenamoji vieta, reikia laikyti nurodančiais tik pareiškėją sutuoktinį.

45. Šiuo atžvilgiu ji remiasi profesorės Borrás aiškinamojo pranešimo 32 punktu, pagal kurį kitų jurisdikcijos pagrindų nei sutuoktinių įprasta gyvenamoji vieta pasirinkimas buvo grindžiamas kai kurių valstybių narių siekiu nepagrįstai neapsunkinti sutuoktinių galimybės kreiptis į teismą, kai iširus santuokai jie grįžta į šalį, kurioje nuolat gyveno iki jos.

46. Kaip ir Italijos vyriausybė, Komisija mano, kad pažodinis nagrinėjamų nuostatų aiškinimas, kuris leistų Lenkijos teismams nustatyti savo tarptautinę jurisdikciją priimti sprendimą dėl trečiojo asmens pareikšto ieškinio dėl Prancūzijoje sudarytos santuokos pripažinimo negaliojančia, prieštarautų Reglamento Nr. 2201/2003 tikslui. Jos nuomone, negali būti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo, kad sąvoka „pareiškėjas“ galėtų reikšti trečiąjį asmenį, kai yra pareiškiamas ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, jeigu jis turi teisę pareikšti ieškinį pagal nacionalinę teisę. Komisijos teigimu, minėtame reglamente nustatytos jurisdikcijos taisyklės yra skirtos apsaugoti sutuoktinių, o ne trečiųjų asmenų, galinčių pradėti tokį procesą, interesams. Jeigu šie tretieji asmenys turi teisę pareikšti analogišką ieškinį, jiems yra privalomos sutuoktiniams nustatytos jurisdikcijos taisyklės.

47. Pritariu Komisijos ir Italijos vyriausybės teiginiui ir argumentams.

48. Be to, pirmiausia reikėtų priminti, jog Teisingumo Teismas 2009 m. liepos 16 d. Sprendime *Hadadi* (C-168/08, EU:C:2009:474) jau nutarė, kad „Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatyti keli jurisdikcijos pagrindai, tarp kurių nėra hierarchijos. Visi minėto 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti objektyvūs kriterijai yra alternatyvūs“.

49. Taigi šio sprendimo 49 punkte Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad „Reglamente Nr. 2201/2003 įtvirtinta jurisdikcijos paskirstymo sistema santuokos ryšių nutraukimo atveju nesiekiama užkirsti kelio keliems jurisdikcijos pagrindams. Atvirkščiai, aiškiai numatomi keli jurisdikcijos pagrindai, tarp jų nenustatant hierarchijos“.

50. Iš minėtų ištraukų matyti, kad trečiasis asmuo, kuris pareiškia ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gali laisvai pasirinkti, į kurį iš minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardytų teismų jis nori kreiptis su savo ieškiniu.

51. Nors minėtos nuostatos trečioje, penktoje ir šeštoje įtraukose bendrai nurodoma atsakovo arba pareiškėjo įprasta gyvenamoji vieta, Teisingumo Teismas 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi* (C-168/08, EU:C:2009:474) 50 punkte nutarė, kad „*nors minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardyti kriterijai įvairiais atžvilgiais grindžiami sutuoktinių įprasta gyvenamąja vieta*, tos pačios dalies b punkte įtvirtintas „abiejų sutuoktinių pilietybės arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir

Airiją, abiejų sutuoktinių įprastos gyvenamosios vietos“ kriterijus“ ********.

52. Iš minėtos ištraukos aiškiai matyti, kad, Teisingumo Teismo teigimu, visi Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardyti jurisdikcijos pagrindai yra grindžiami vieno iš sutuoktinių arba abiejų sutuoktinių įprasta gyvenamąja vieta.

53. Manau, dėl šios priežasties minėto 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje įtraukoje nustatoma ne tik pareiškėjo įprastos gyvenamosios vietos teismo jurisdikcija, bet ir priduriama, kad pareiškėjas turi būti gyvenęs šioje vietoje ne trumpiau kaip metus iki pareiškimo padavimo. Tas pats pasakytina apie šios nuostatos šeštą įtrauką, pagal kurią pareiškėjas turi būti gyvenęs šalyje ne trumpiau kaip šešis mėnesius iki pareiškimo padavimo ir būti nagrinėjamos valstybės narės pilietis.

54. Kodėl Sąjungos teisės aktų leidėjas nurodė šiuos „pareiškėjo“ kriterijus, jeigu neturėjo omenyje vieno iš sutuoktinių?

55. Dėl šių priežasčių siūlau Teisingumo Teismui į trečiąjį klausimą atsakyti taip, kad Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penkta ir šešta įtraukos netaikomos kito asmens nei sutuoktinis pareikštiems ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

VI – **Išvada**

56. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, pareikšti po vieno iš sutuoktinių mirties, patenka į 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, su pakeitimais, padarytais 2004 m. gruodžio 2 d. Reglamentu (EB) Nr. 2116/2004, taikymo sritį.

2. Į Reglamento Nr. 2201/2003 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 2116/2004, taikymo sritį patenka kito asmens nei sutuoktinis pareikšti ieškiniai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

3. Reglamento Nr. 2201/2003 su pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 2116/2004, 3 straipsnio 1 dalies a punkto penkta ir šešta įtraukos netaikomos kito asmens nei sutuoktinis pareikštiems ieškiniams dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

******** Išskirta mano.